

Pilkkeiden keinokuivaus

Pilketuotanto –seminaari
Härmä 26.3.2014
Jyrki Raitila, erikoistutkija
VTT

Johdanto

Yleistä

- Polttopuun tärkeimmät ominaisuudet käyttäjän kannalta ovat
  - Riittävän alhainen kosteus <20 %
  - Sopivat mitat – riippuu tulisijasta
  - Puhtaus – ei hometta
- Useissa tutkimushankkeissa (VTT) on seurattu polttopuun kuivumiseen vaikuttavia tekijöitä ja erilaisia kuivaustapoja
- Pääasialliset lähteet: *Lämpöyrittäjyyden ja polttopuuliiketoiminnan kehittäminen* (Energiapilke) ja *Biolämpöliiketoiminnan laatu- ja kannattavuushanke* (Biolämpö)

Kuivumiseen vaikuttavat tekijät

- Tärkeimmät kuivausaikaan ja pilkkeiden väliseen kosteuseroon vaikuttavat tekijät:
  - Pilkkeen ominaisuudet
    - Alkukosteus
    - Pilkkeen mitat (tilavuus/pinta-alasuhde, pituus/paksuussuhde)
    - Kuoren peittämä osuus, halkaistun pinnan osuus
    - Puulajikohtaiset ominaisuudet, erityisesti diffusiviteetti, muita: tiheys, lämmönjohtavuus, ominaislämpö)
  - Ympäristö
    - Kuivauslämpötila
    - Ilman suhteellinen kosteus
    - Ilman virtausnopeus
    - Mahdollinen auringon säteily
    - Sade

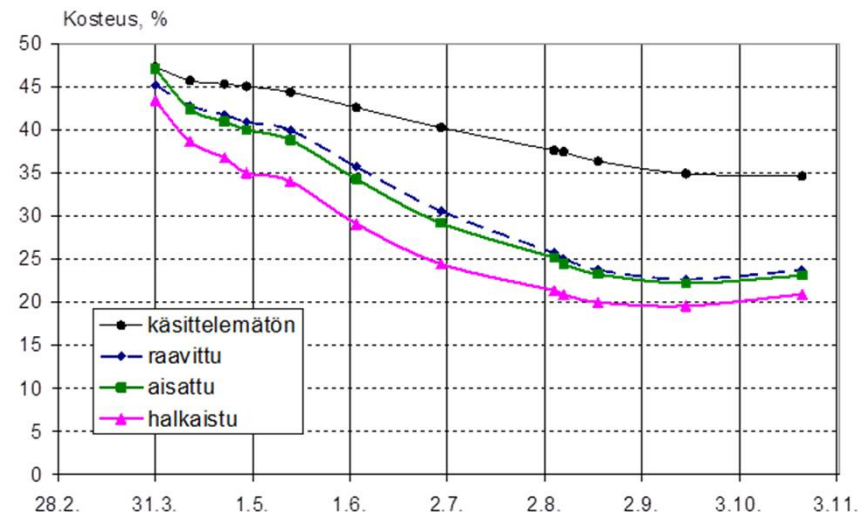
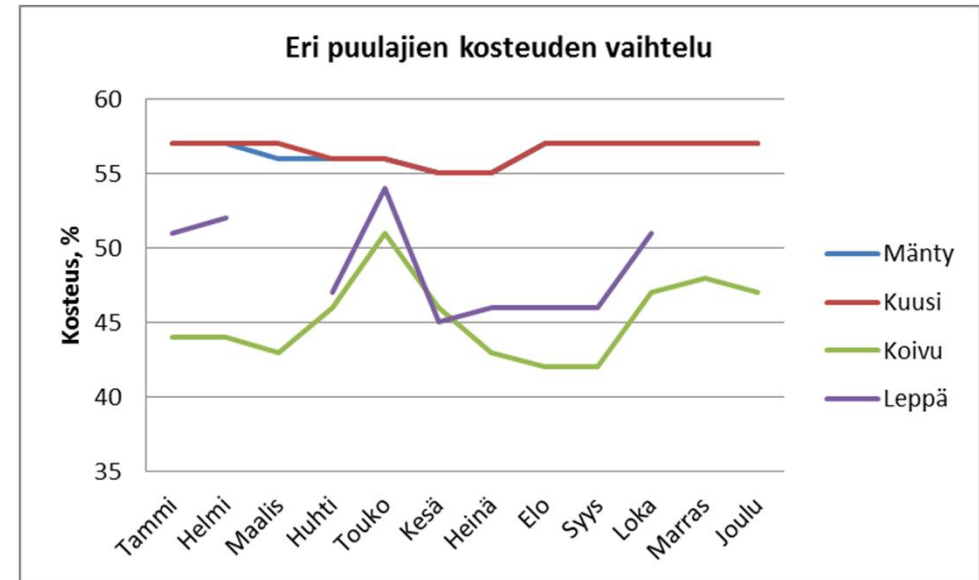

Keinokuivaus:
kuivausjärjestelyt

Luonnonkuivaus: mm. pilkekasan koko, aluspuut, peittäminen, kuivauspaikka

Raaka-aineen vaikutus

- Puun luontainen kosteus
  - Vaihtelee puulajeittain, kasvupaikoittain ja yksilöittäin
  - Vaihtelee puun sisällä
  - Vaihtelee vuodenaikojen mukaan

- Raaka-aineen kuivuminen
  - Kuoren rikkominen edistää kuivumista ➔
  - Kuivattaminen osittain kuorittuna jatkaa pilkonta-aikaa

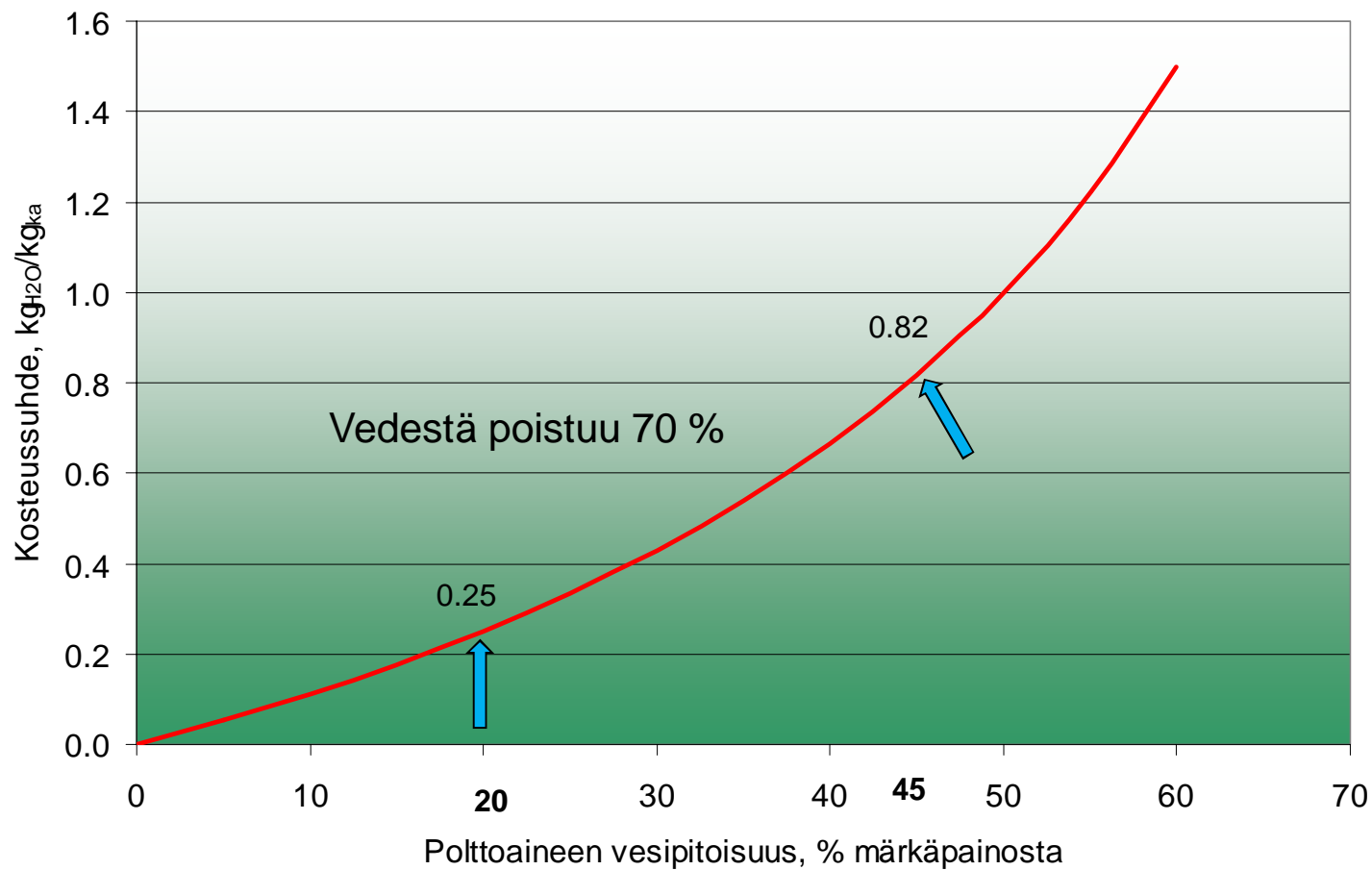

Polttopuun kuivaustavat

- Luonnonkuivaus, ulkoilman lämpötila
  - Edullinen, hidas, voi heikentää laatua, sääriippuva

- Kylmäilmakuivaus, ulkoilman lämpötila
  - Nopeuttaa kuivumista, tasaisempi laatu, sääriippuva

- Lämminilmakuivaus, $T < 100$ °C
  - Mahdollistaa ympärivuotisen toiminnan
  - Nopeuttaa raaka-aineeseen sitoutunutta pääoman kiertoa
  - Lämpöenergian kulutus (ilman lämmön talteenottoa)
    - n. 100 kWh/i-m³, kun ulkolämpötila on +15
    - n. 160 kWh/i-m³, kun ulkolämpötila on -15

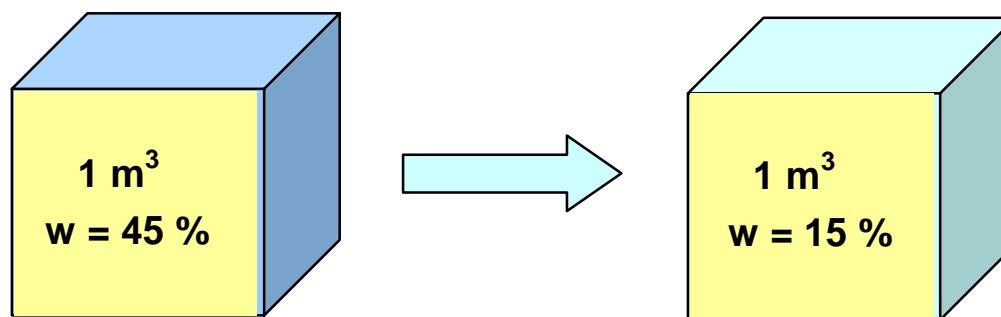
Kuivauksen teoriaa

Kuivauksessa poistettava veden määrä

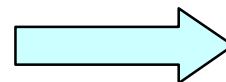

Kuivauksen aikana irtokuutiosta haihdutettu vesimäärä

Kokonaismassa   350 kg
 Veden massa   158 kg
 Kuiva-aineen massa 192 kg

226 kg
 34 kg
 192 kg

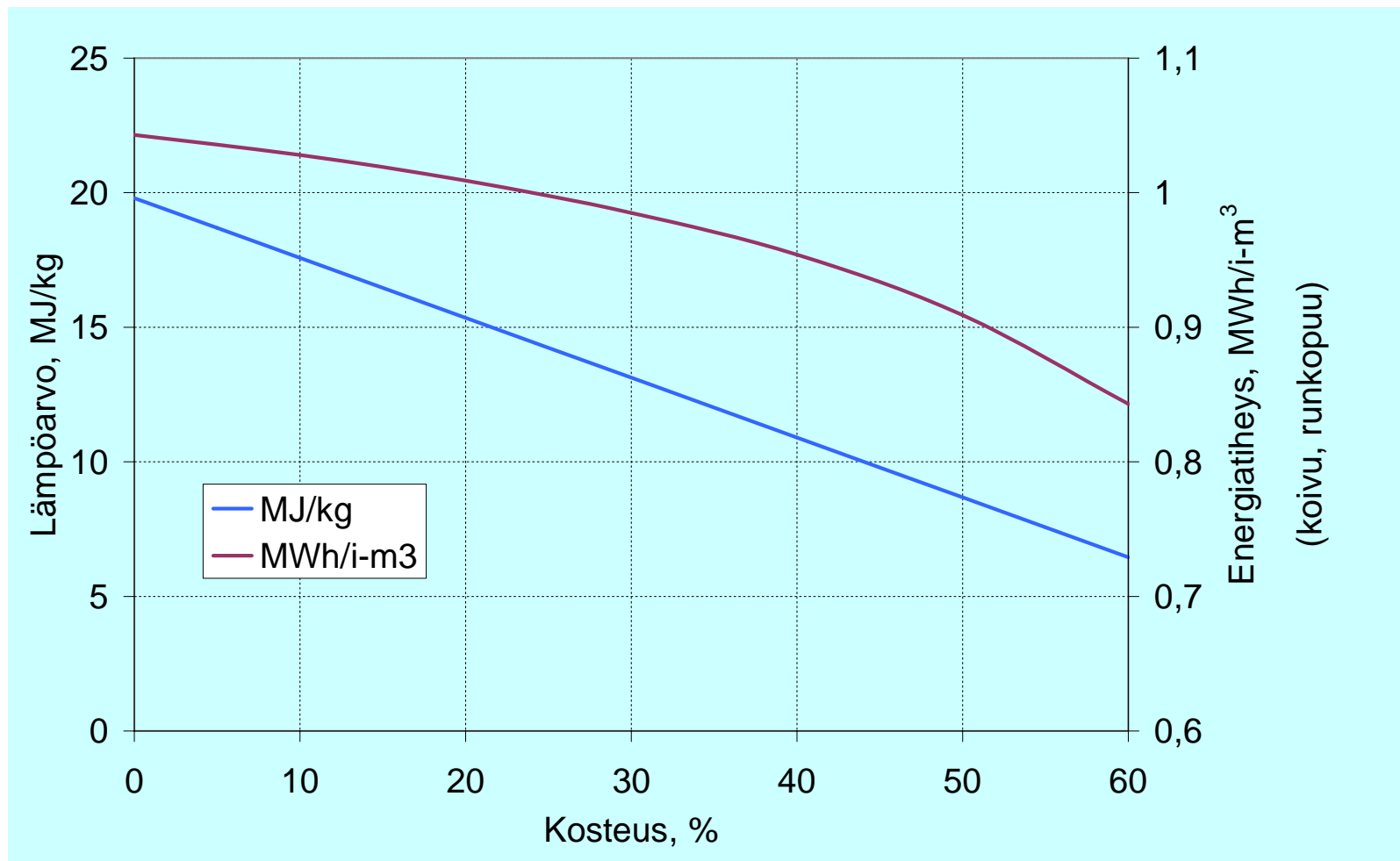
Haihdutettu vesimäärä

124 kg/i-m³

Tarvittava lämpömäärä (T = 60 °C) (ilman häviöitä)

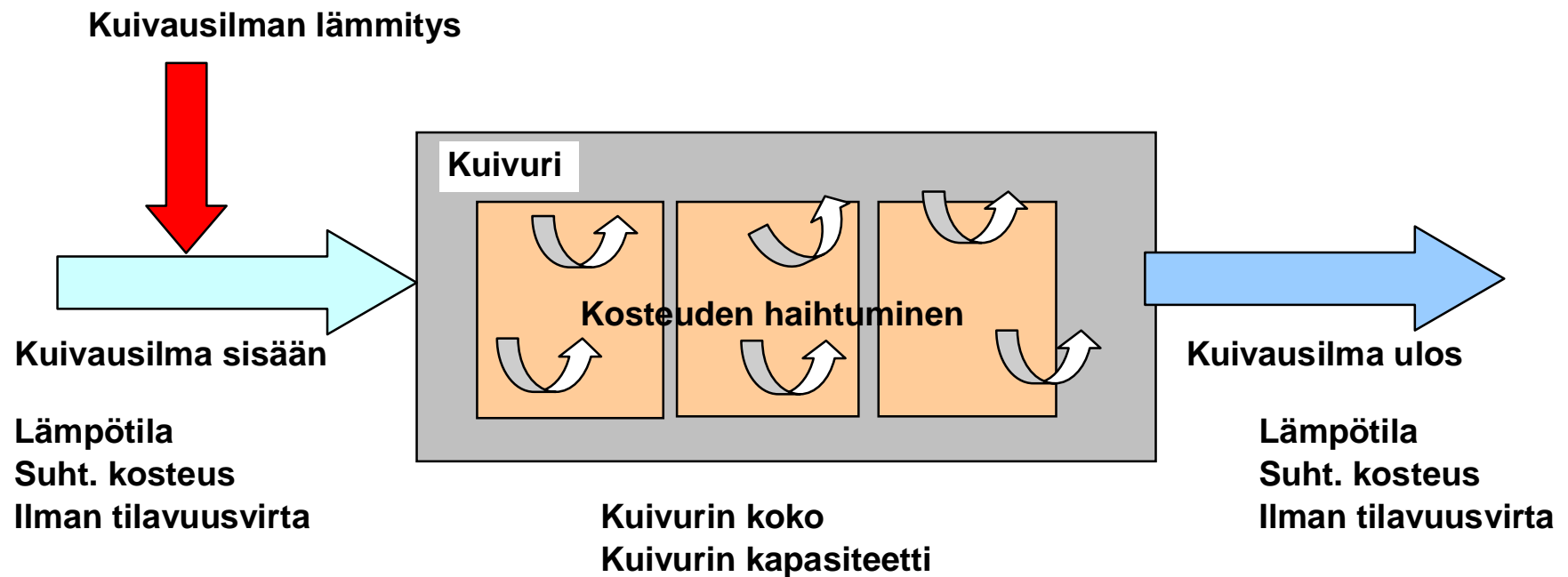
81 kWh/i-m³

Kosteuden vaikutus puun lämpöarvoon ja energiatiheyteen

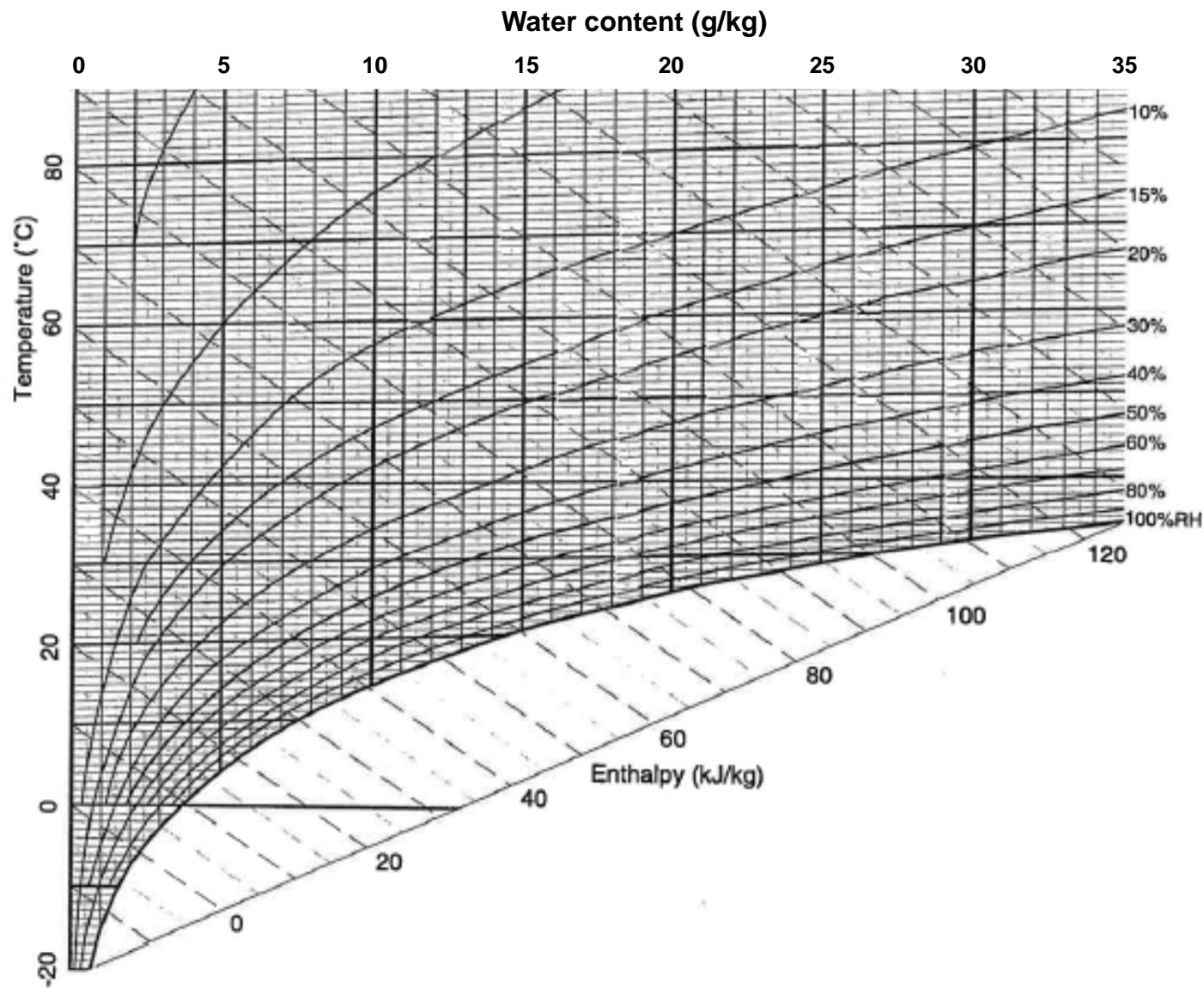

1 MJ = 0,2778 kWh, 1 MWh = 1000 kWh

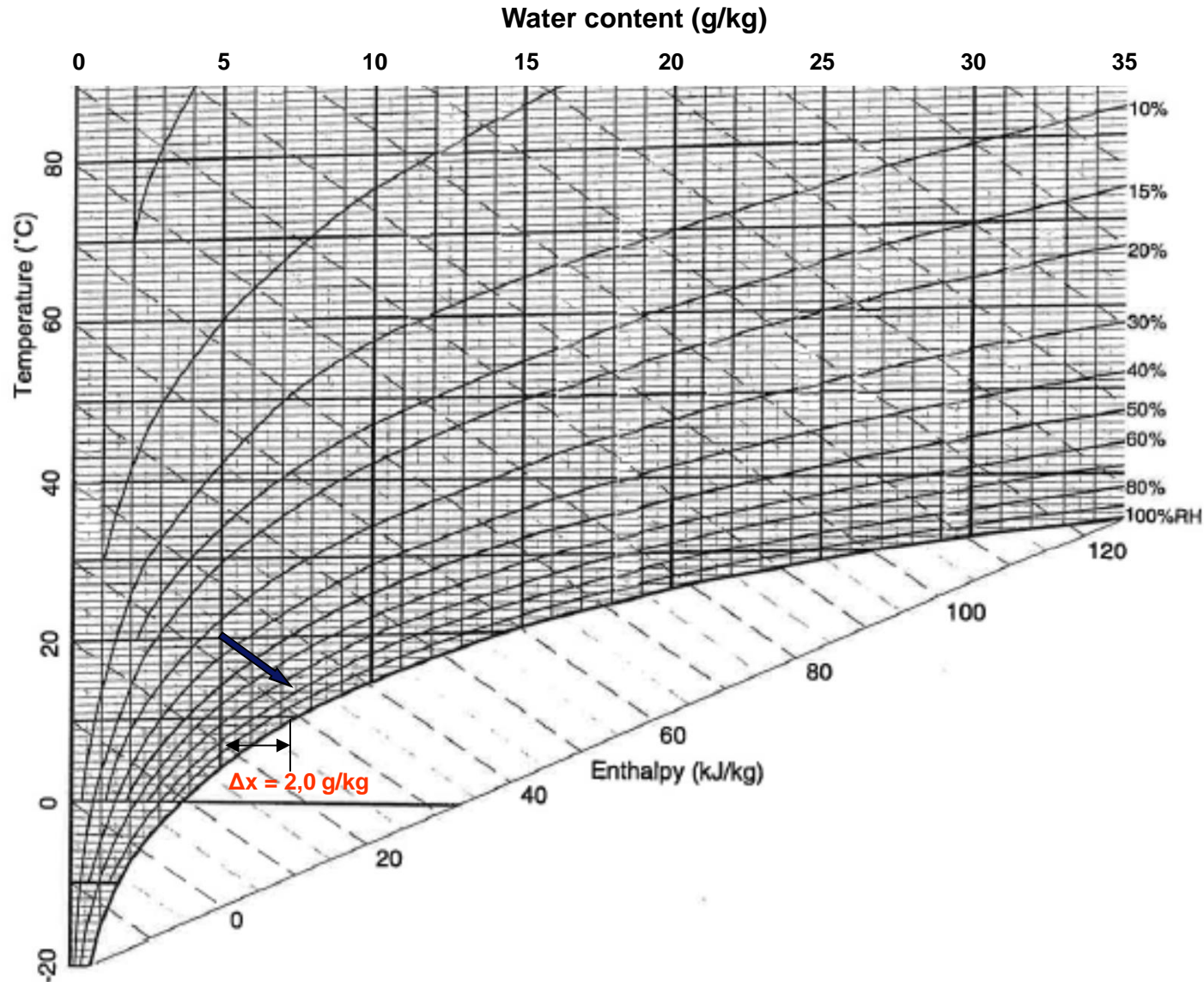
Kuivauksen lähtökohta

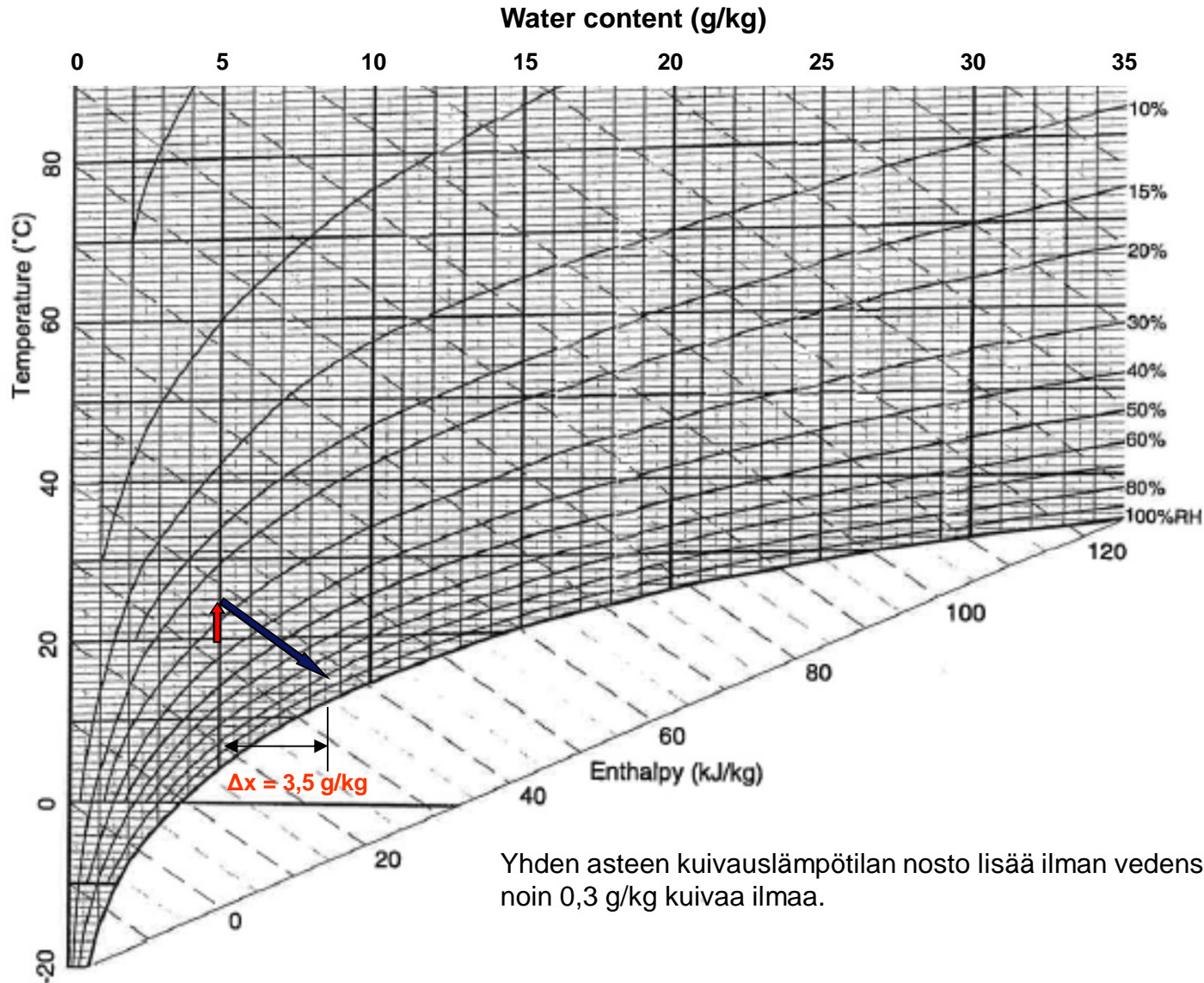
Kostean ilman Mollier-diagrammi

Kylmäilmakuivurissa tapahtuva veden haihtuminen

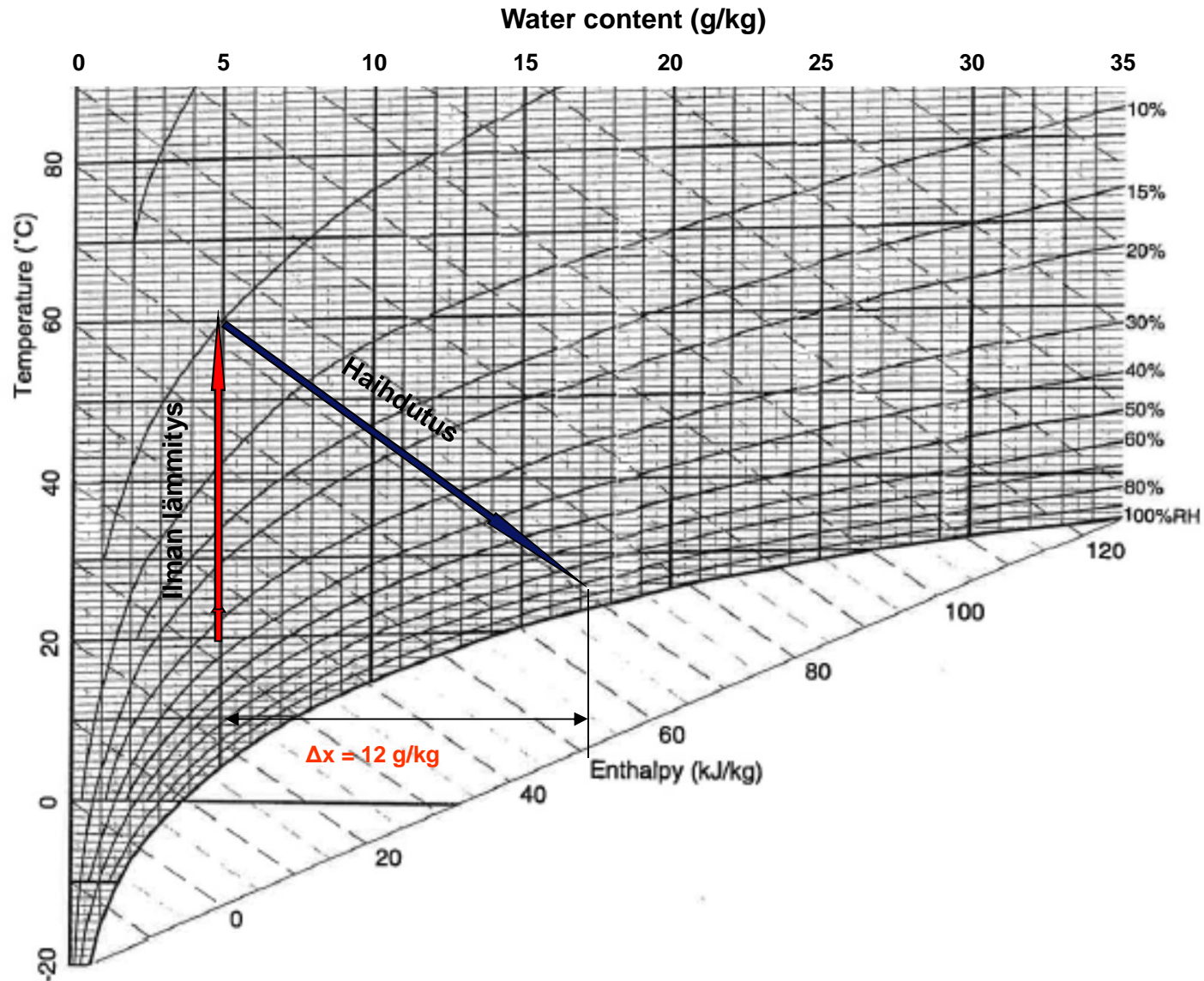

Kylmäilmakuivuri + aurinkokerääjä

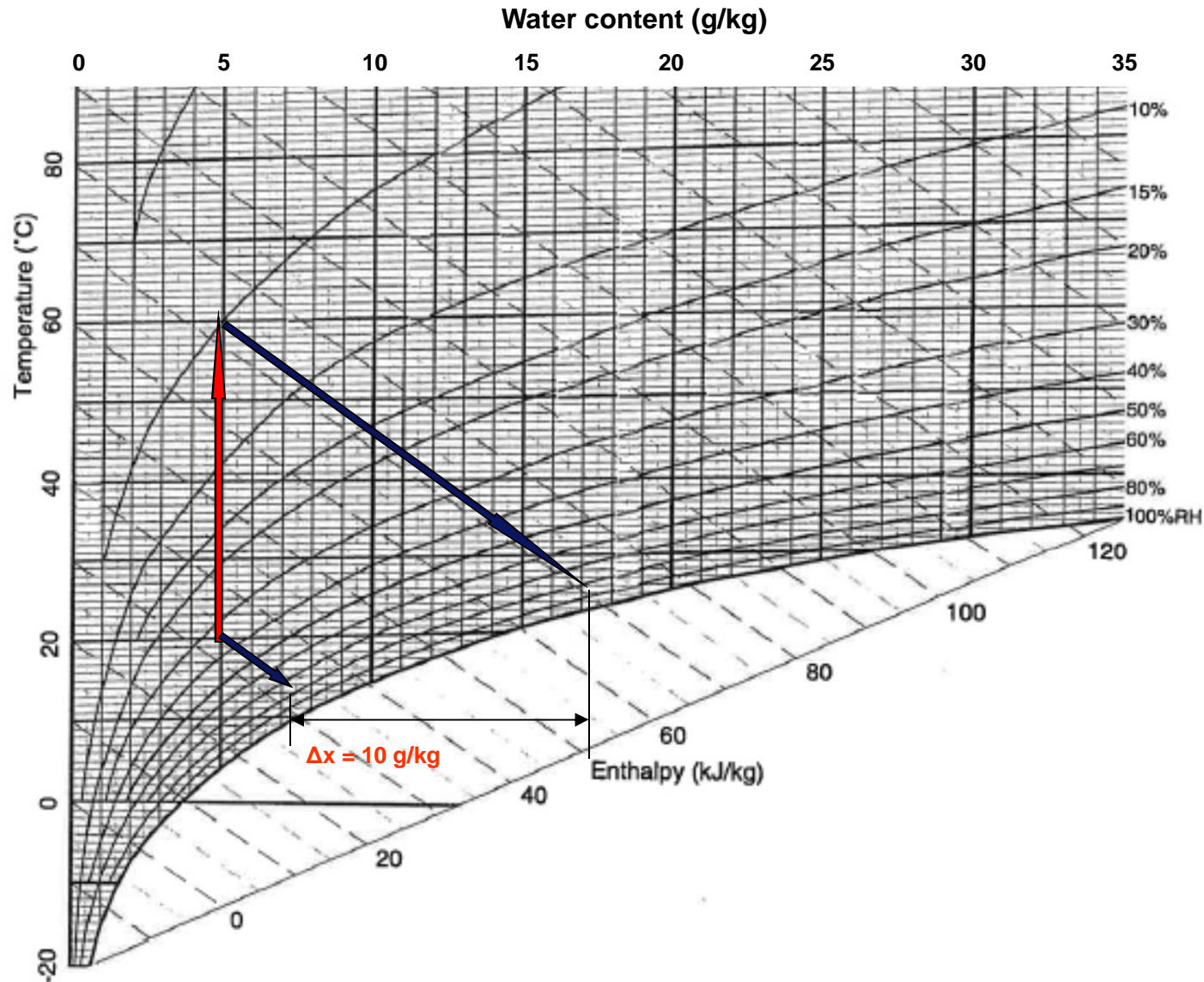

Yhden asteen kuivauslämpötilan nosto lisää ilman vedensitomiskykyä noin 0,3 g/kg kuivaa ilmaa.

Lämminilmakuivuri

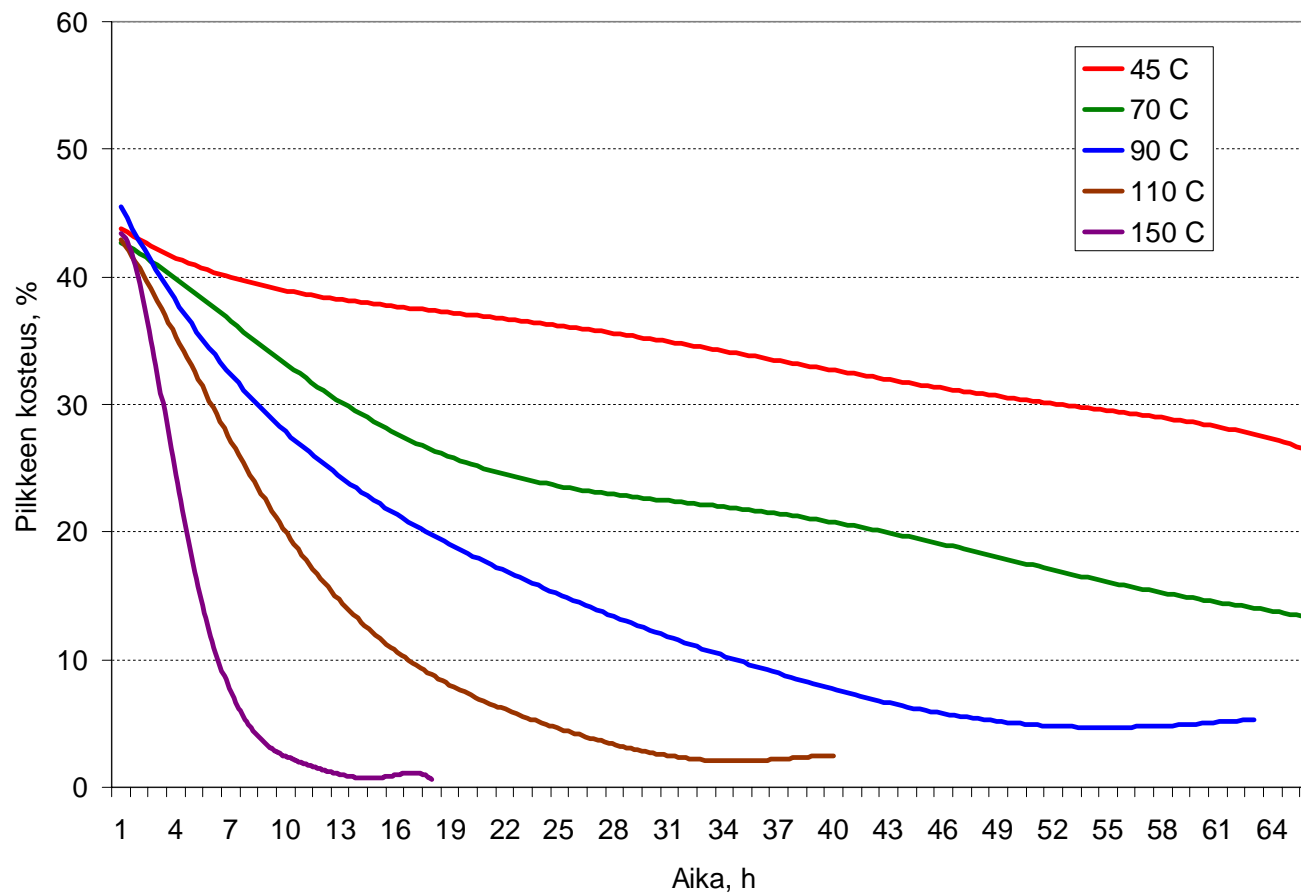

Lämminilmakuivuri vs. kylmäilmakuivuri

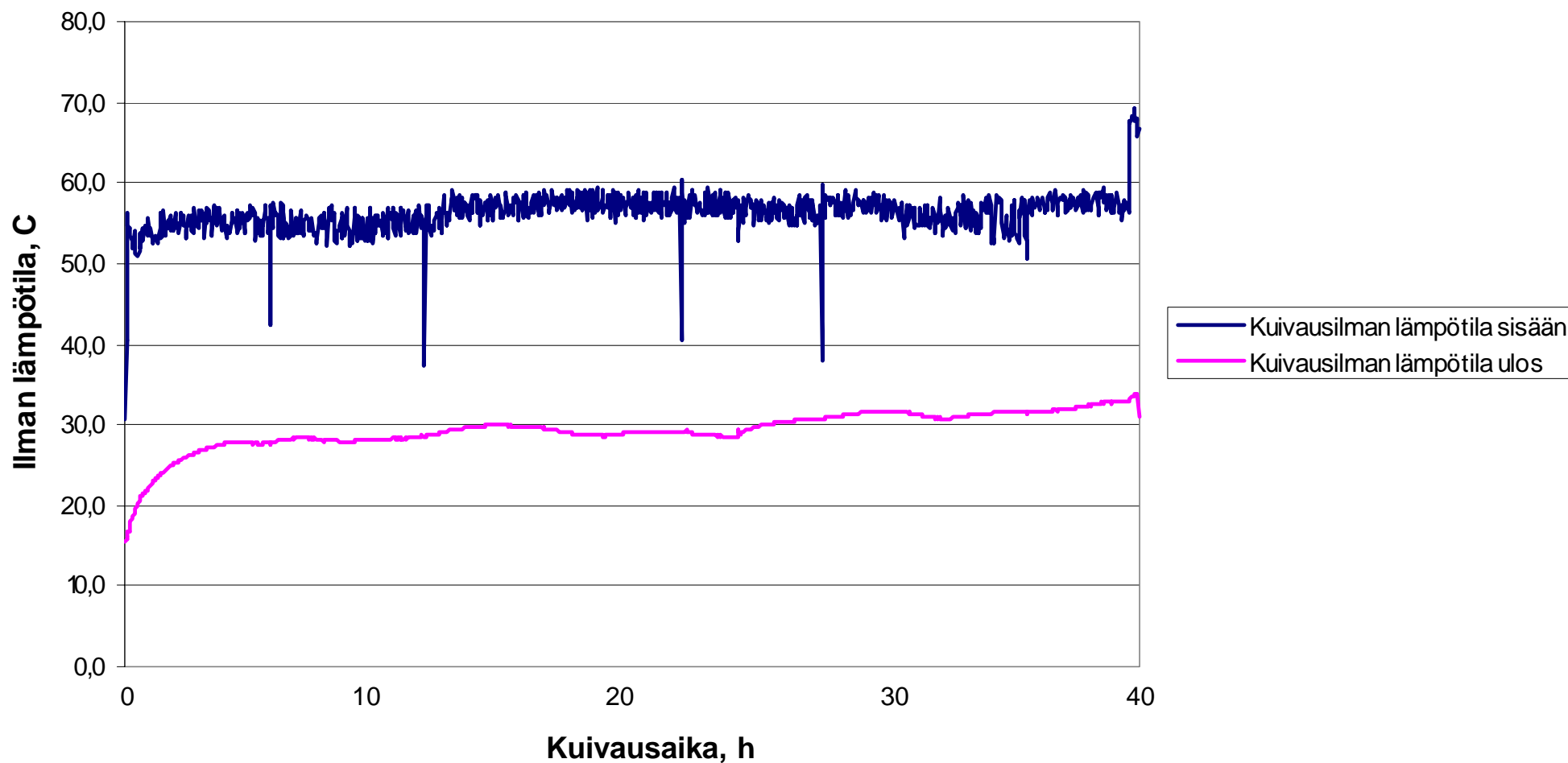

Kuivausilman lämpötilan vaikutus kuivausaikaan

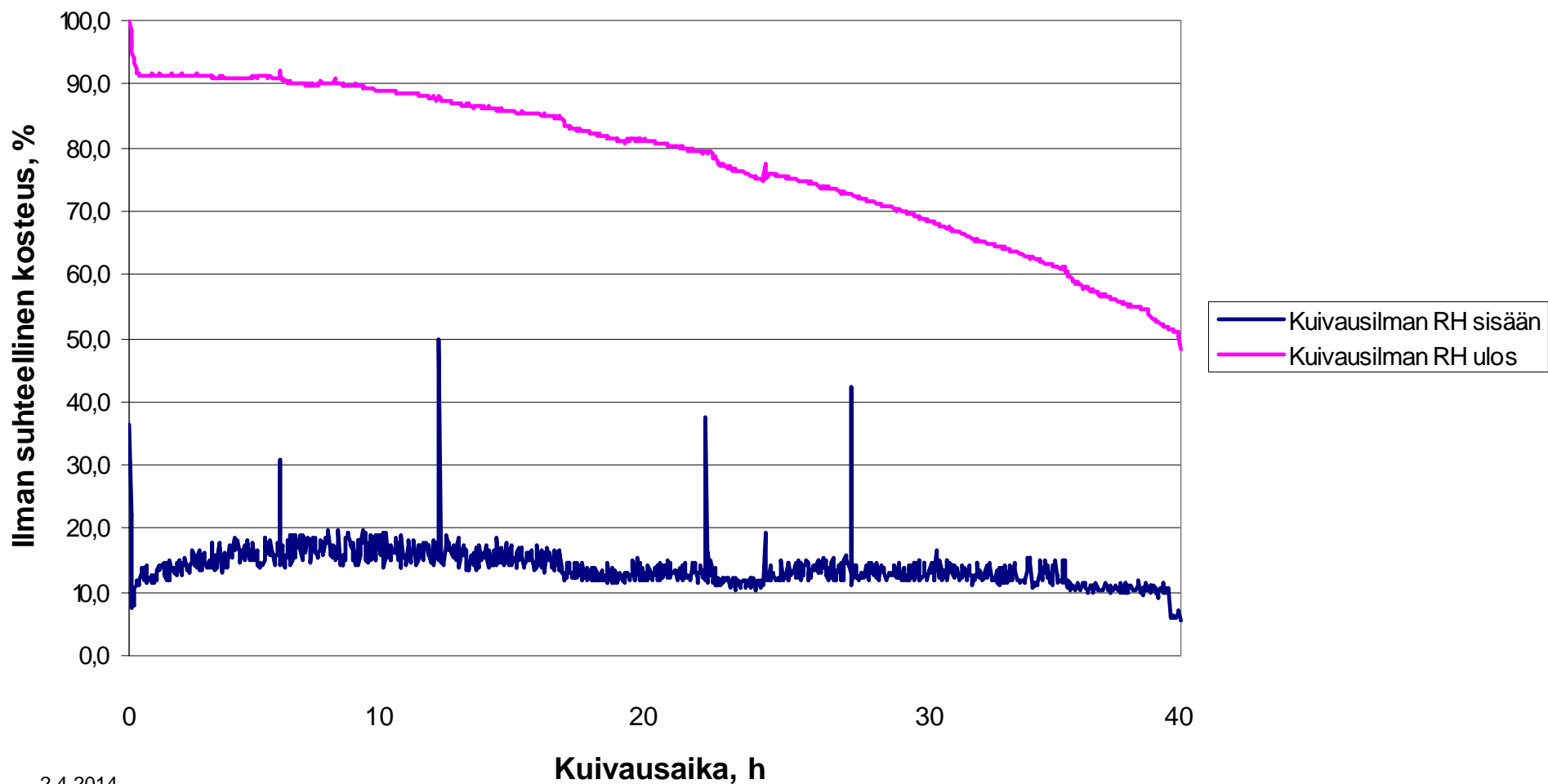
Esimerkki 1

Kuivuriin tulevan ja kuivurista poistuvan ilman lämpötilä

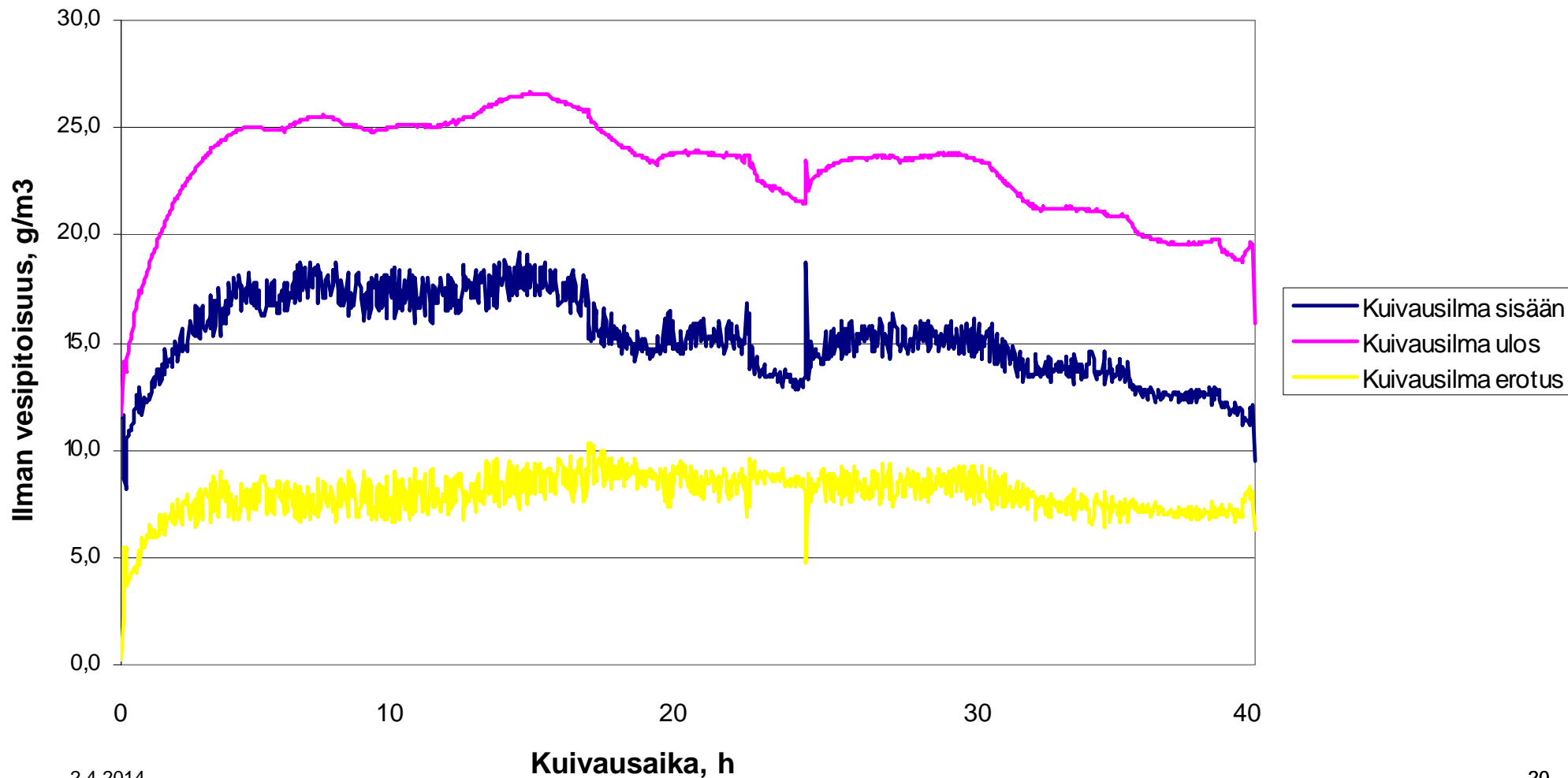
Esimerkki 2

Kuivuriin menevän ja kuivurista poistuvan ilman suhteellinen kosteus

Esimerkki 3

Kuivausilman ja poistuvan ilman vesipitoisuus

Kuivauksen energiatarve

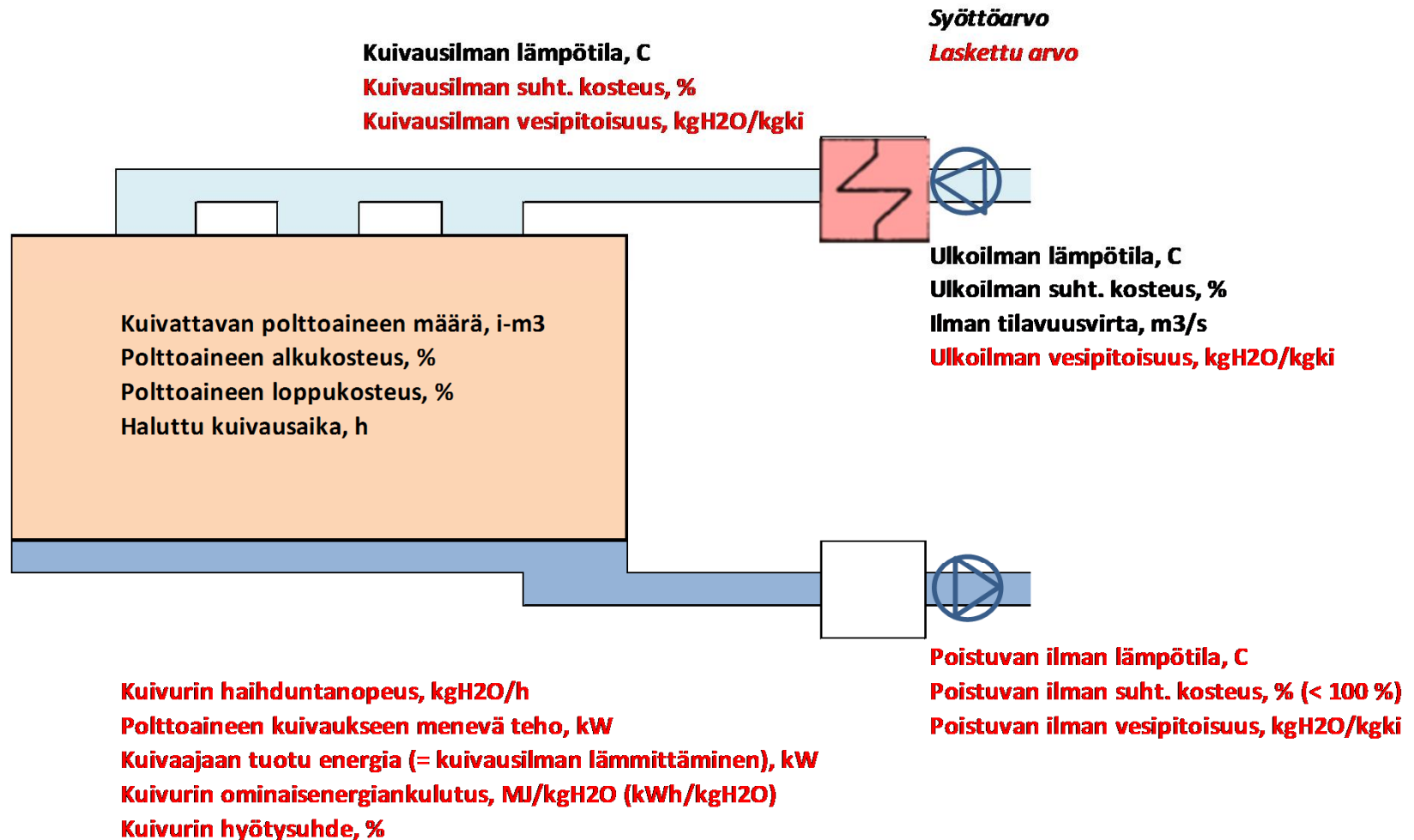
1. Puussa olevan jään lämmittäminen, P1
2. Puussa olevan jään sulattaminen, P2
3. Puussa olevan veden lämmittäminen veden höyrystyslämpötilaan, P3
4. Puuaineen (kuivan) lämmittäminen kuivurin loppulämpötilaan, P4
5. Veden höyrystäminen, P5
6. Kuivurin lämpöhäviöt ympäristöön, P6
7. Kuivuriin tuotu energia, P7

Kuivurin hyötysuhde

$$\eta = (P1+P2+P3+P4+P5)/P7 * 100 \% = (1 - P6/P7) * 100 \%$$

Kuivureiden toiminnan mallintaminen

Ei ilman takaisinkieräystä

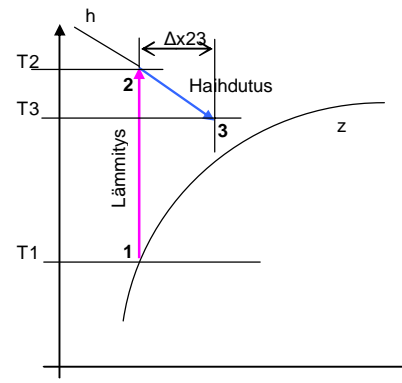

Kuivurin laskentaa

Syöttöarvo lihavoitu sininen

Lähtötiedot

Veden ominaislämpökapasiteetti	4,19 kJ/kgK	
Vesihöyryn ominaislämpökapasiteetti	1,87 kJ/kgK	
Ilman ominaislämpökapasiteetti	1,008 kJ/kgK	
Kuivurin ominaisenergiankulutus	4,2 MJ/kg_{H2O}	
Lämpöhäviöt kuivurista	5 %	
Haihduntanopeus	124 kg _{H2O} /h	= vesihöyryn massavirta
Ilmanpaine	1 bar	

sis. lämpöhäviöt 119 **Ilman lämmitys, kW** ominaisenergiankulutuksen mukaan 151 **Haihdutus**

Lämpötila
Ilman suht. kosteus
Ilman absol. kosteus
Kostean ilman entalpia
Ilman tilavuusvirta
Kostean ilman tiheys
Kostean ilman massavirta
Kuivan ilman massavirta

Ulkoilma		Kuivausilma		Höyrytetty vesi	
T1	20 °C	T2	30 °C	T3	22,2 °C
z1	0,70 -	z2	0,39 -	z3	0,799 - (Huom! On oltava < 1)
x1	0,010354 kg _{H2O} /kgki	x2	0,010354 kg _{H2O} /kgki	x3	0,0136 kg _{H2O} /kgki
h1	46,4 kJ/kgki	h2	56,6 kJ/kgki	h3	56,73 kJ/kgki
Q	34010 m ³ /h	Q	34010 m ³ /h	Q	34010 m ³ /h
pk1	1,181 kg/m ³	pk2	1,142 kg/m ³	pk3	1,170 kg/m ³
m'1	40164 kg/h	m'2	38840 kg/h	m'3	124 kg/h
mi'1	39753 kg/h	mi'2	38441 kg/h	mi'3	122 kg/h
				e	124 kg _{H2O} /h Haihduntanopeus
				Δx23	0,0032 kg _{H2O} /kgki Abs. Kosteuden muutos
				Δh23	0,13 kJ/kgki Entalpiain muutos

Märkä raaka-aine

45 w-%
350 kg/h
193 kg_{ka}/h
158 kg_{H2O}/h
10 °C

Kuivattu raaka-aine

15 w-%
226 kg/h
193 kg_{ka}/h
34 kg_{H2O}/h

Kuivuriesimerkkejä ja kuivaustuloksia

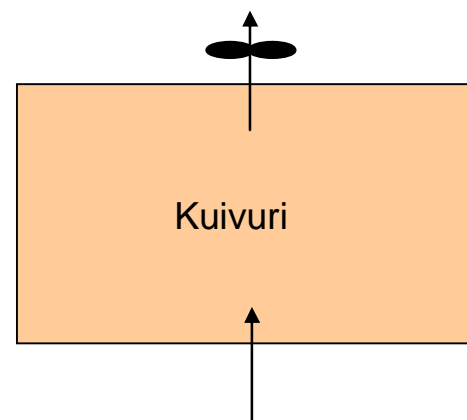
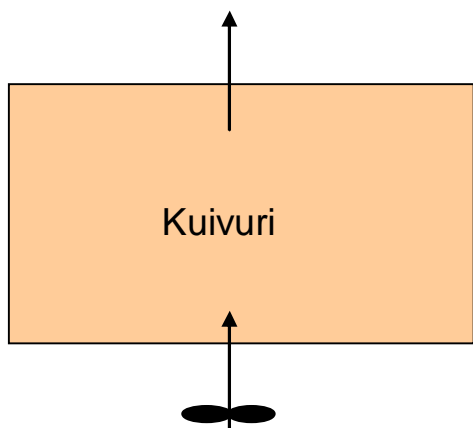
Yli- ja alipaineekuivuri

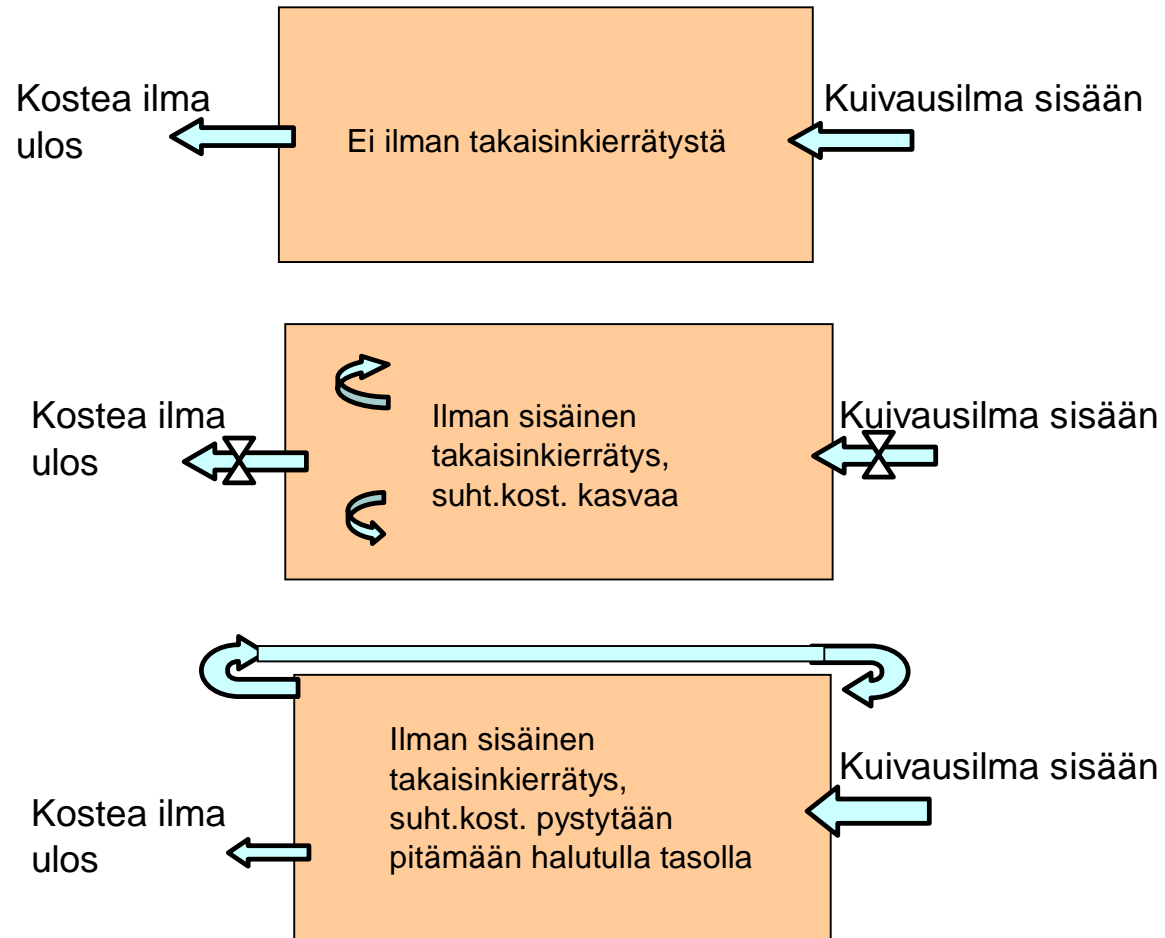
Kuivausilman puhallus (ylipaineekuivuri)

Kuivausilman imu (alipaineekuivuri)

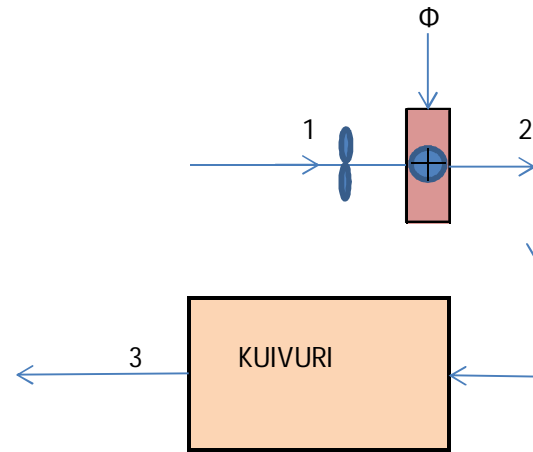

Kuivausilman kierrätys

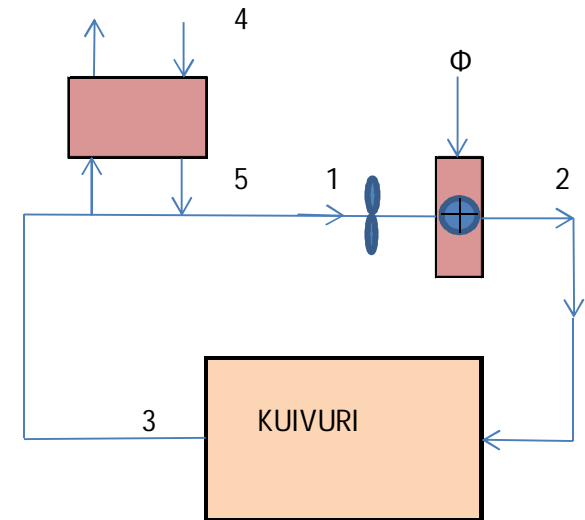

Kuivausilman kierrätys ja LTO

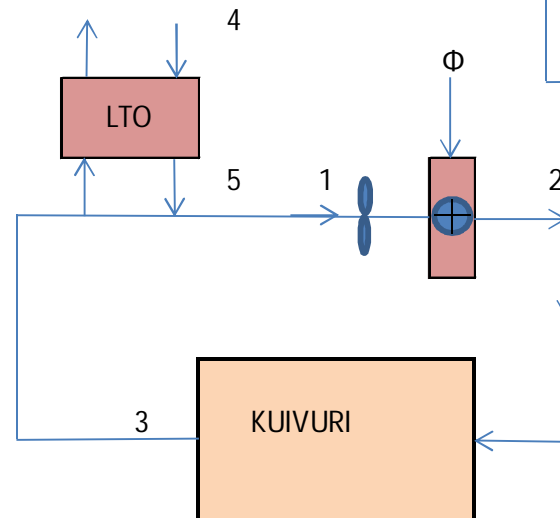
- Ei ilman takaisinkierrätystä

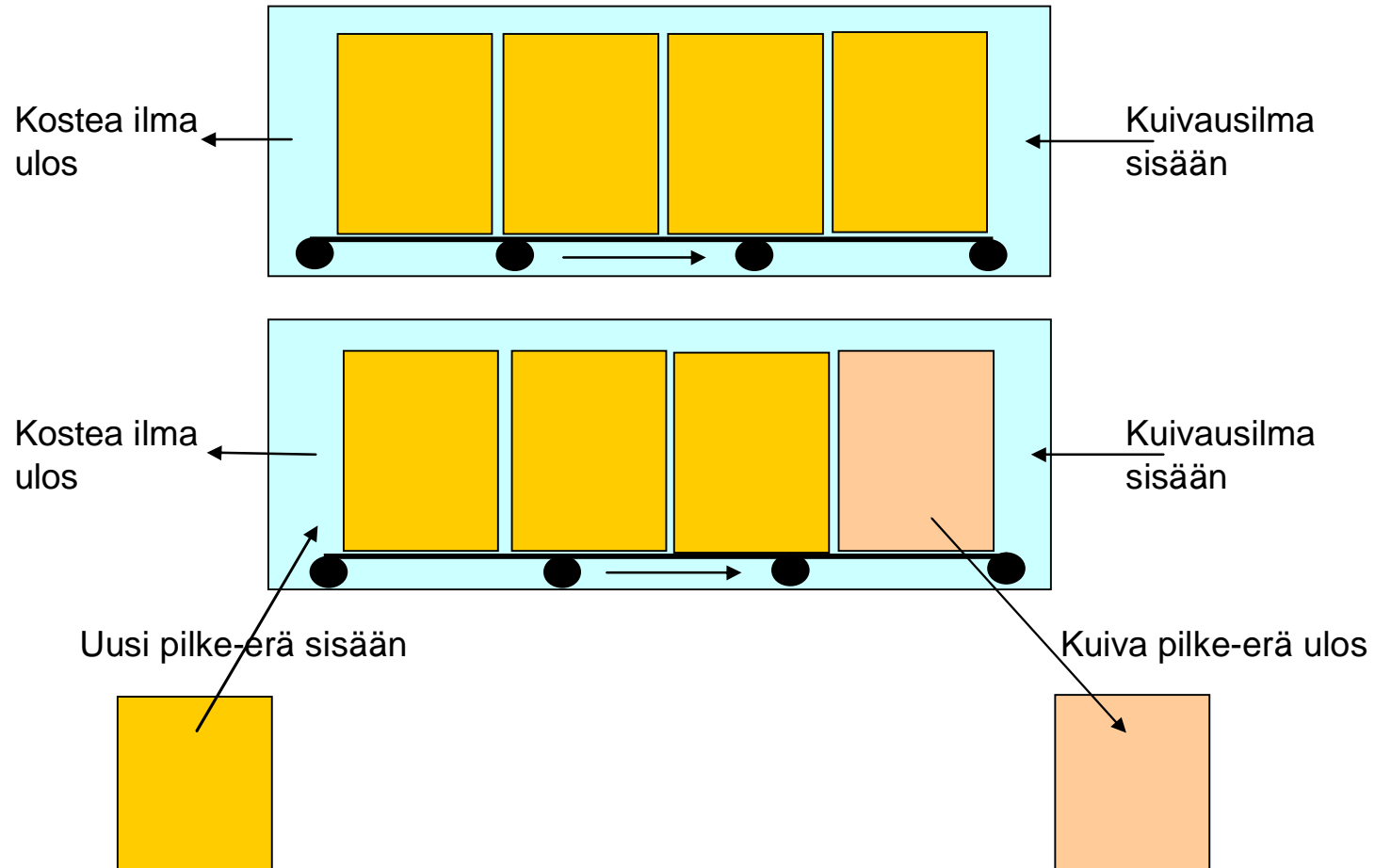
- Ilman takaisinkierrätys/sekoitus

- Ilman takaisinkierrätys/sekoitus ja lämmön talteenotto (LTO)

Jatkuvatoiminen kuivuri

Pilkkeiden kylmäilmakuivausta

Merikontista tehty kuivuri

Konttikuivurin pohjaratkaisu

Potkuripuhallin 50 cm, 2,2 kW/3000 kierr. moottorilla

Lämminilmakuivuri – esimerkki kuivausilman kanavoinnista

Kuivausilman tulokanava katossa

Poistoilman kanavat

Kuivaus 80 kuution kylmäilmakonttikuivurissa

Kontin 1. koivupilke-erä

Kuivaus huhtikuun alusta.,
keskiarvokosteus:

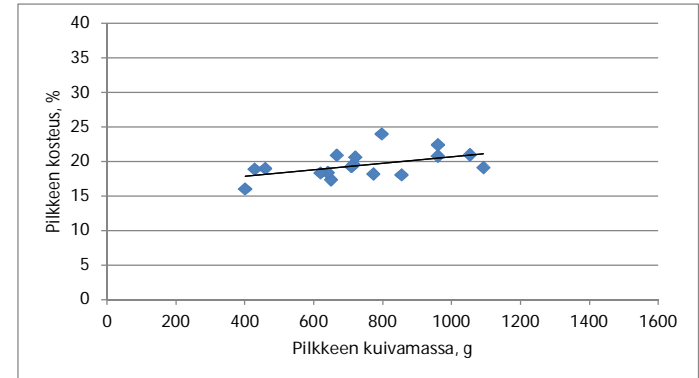
31.5. 19,5 %
keskihajonta 2,9 %.

Kontin 2. koivupilke-erä

Kuivaus alkoi 6.6.,
keskiarvokosteudet:

4.7. 21,7 %
27.10. 17,2 %
4.11. 20,7 %

keskihajonnat 1,9 % – 2,1 %.

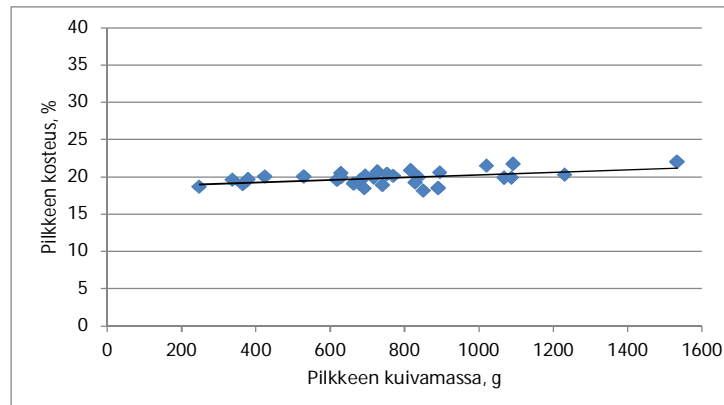

Puhaltimia käytetään sääolosuhteiden (T, rh) ja kuivumisvaiheen mukaan. Tuloksena tasalaatuiset kuivat pilkkeet.

Toisen kontin 1. koivupilke-erä

Kuivaus alkoi 20.7.2011.,
keskiarvokosteus:

14.12. 19,9 %
keskihajonta 1,4 %.

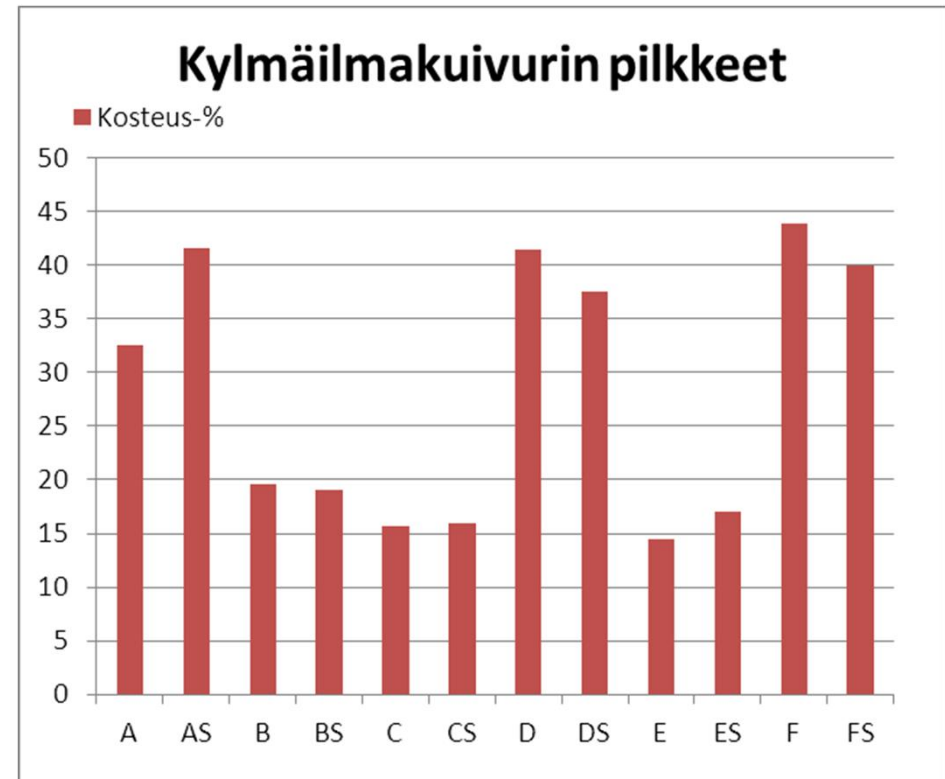
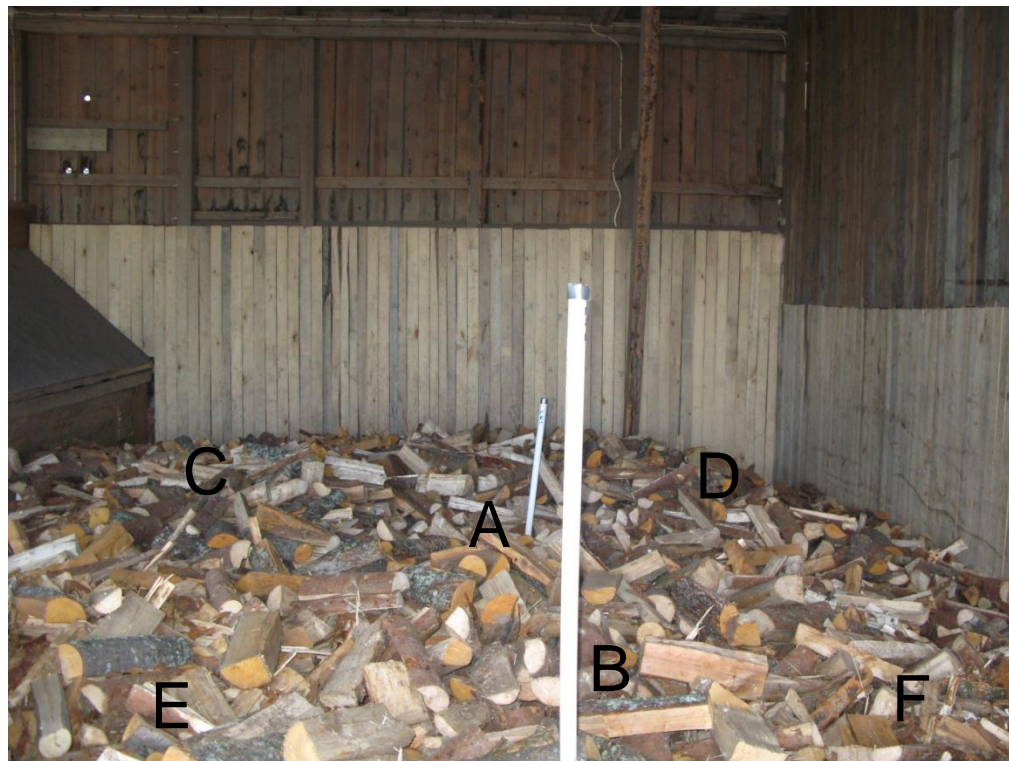
Kuivaus latomallisessa kylmäilmakuivurissa

- Kylmäilmakuivurin rakenne
  - Puhallin 9 kW, tuulitunneli, puusiilo
- Raaka-aineet
  - Talvella tehtyä sekaklapia
  - Keväällä pilkottua sekaklapia
- Kylmäilmakuivurin anturit
  - Imupuolen seinusta, puhalluskanava, 0,7 m pohjasta, 1,3 m pohjasta, puiden yläpuolella ilmassa
- Kuivausjaksot
  - 10.5. – 14.6. anturit
- Pilkenäytteet 0,5 metrin ja noin 1 metrin syvyydeltä pinnasta
- Pilkekerroksen paksuus noin 2 metriä

Pilkkeiden kuivuminen

- Kylmäilmakuivurissa kuivausaika 5 viikkoa
- pilkkeiden alkukosteus 45 – 59 %, loppukosteus 15 – 43 %
- Kanavan vieressä kuivui, seinustalla ei, irronnut kuori yms. sälä vaikeuttaa ilman liikkumisen, värimuutoksia

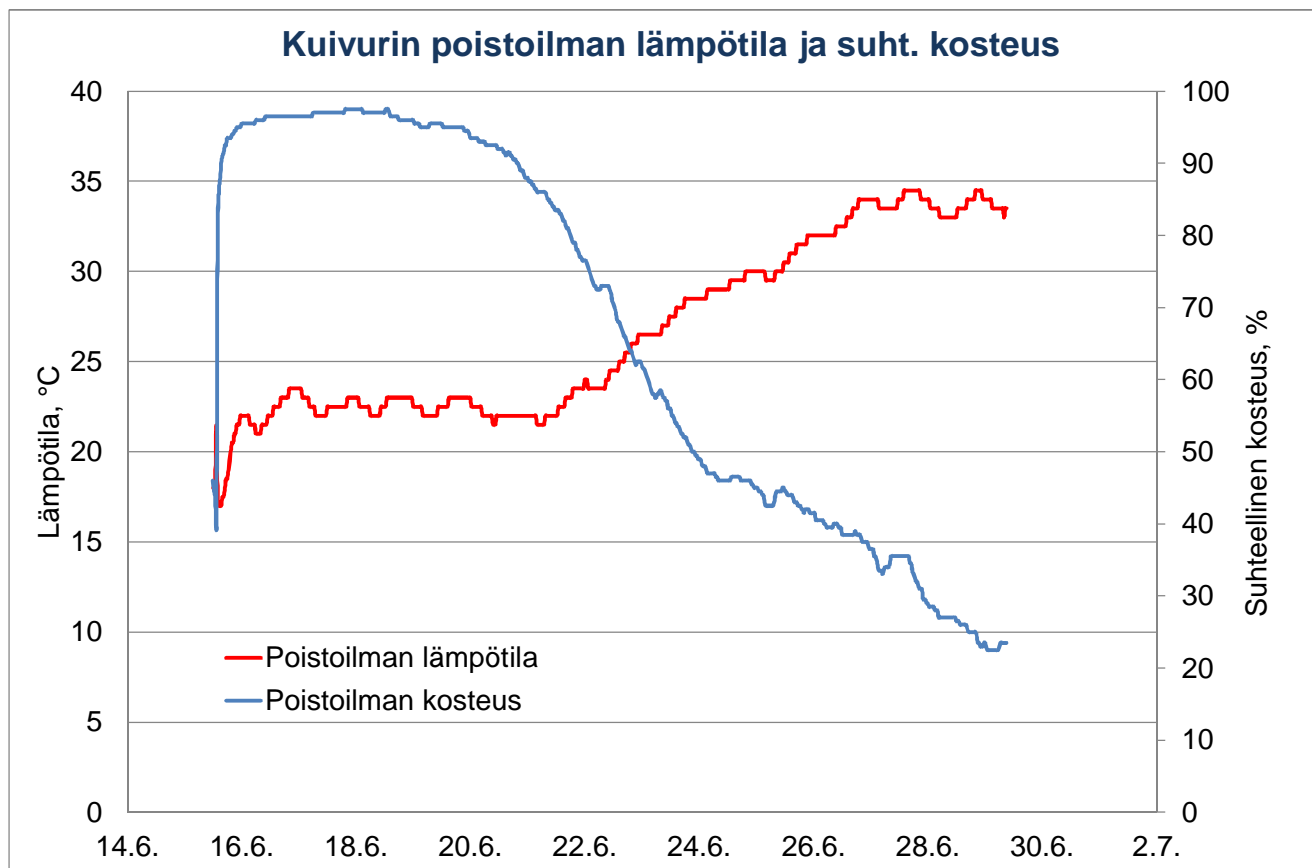

Peräkärrikuivuri

- Kärriin tilavuus 23 i-m³, pilkkeet etukuormaajalla sisään
- Lämmin ilma pohjasta sisään, katosta ulos; lämpö maatilän lämpökattilasta
- Kuivat pilkkeet suoraan asiakkaalle

Kuivauksen poistoilman säätö

- Tyypillisesti poistuvan ilman kosteus vähenee, kun puut alkavat kuivua
- Hyötysuhteen parantamiseksi ilman säätöä pitää optimoida

Kuivaus lämminilmakuivurissa

- Lämminilmakuivuri
  - DRY-AIR DA 6 -puutavarakuivaamo
  - Kostean ilman kondensointi (lämpöpumppuperiaate), nimellistäyttö 15 m³, kuivauslämpötila 60 °C, nimellishaihdutusteho 450 litraa/vrk, kiertoilmapuhaltimet 6 kpl 0,55 kW, joissa pyörimissuunnan vaihto, kompressorin teho 5,8 kW
  - Lämmöntuotanto pellettilämpökeskuksesta

Pilkkeiden valmistus

- Pilkonta häkkeihin

- Pilkonnan tehotuntuottavuus (2 hlöä)

- 27.4. koivu: 6,8 i-m³/h
    - 23.5. sekapuu: 8,6 i-m³/h

- Punnitus

- Kesto 3 – 5 min/häkki (2,4 i-m³)

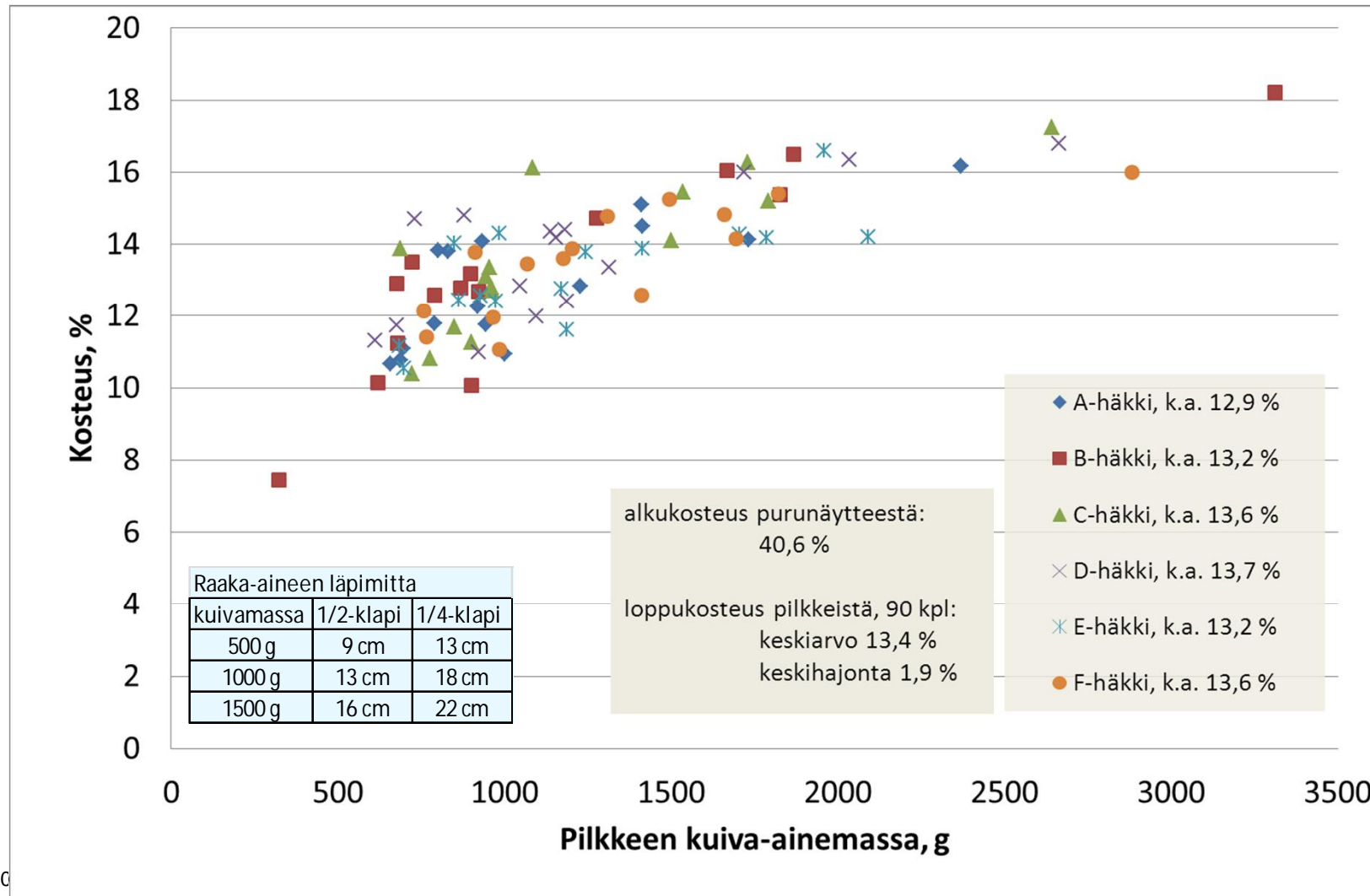

- Kuivaus lämminilmakuivurissa

Pilkkeiden kuivuminen lämminilmakuivurissa

27.4.-4.5.2011 koivupilkkeet

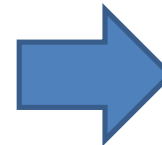
Pilkkeiden kuivuminen lämminilmakuivurissa

Laukaa:

- Lämminilmakuivurissa kuivausaika oli keväällä 5 vrk
- Pilkkeiden alkukosteus 45 – 50 %, loppukosteus 15 – 20 %
  - Vettä poistui 100 kg/irtokuutio, 250 kg/häkillinen, yhteensä 1 500 litraa
  - Häkillisen energiasisältö kuivauksen jälkeen noin 2 100 kWh
- Kesän aikana yksi pilke-erä viikossa, kuivausaika 3 vrk
  - pilkonta torstaina, kuivauksen käynnistys perjantaina, purku maanantaina

Havaittuja hyötyjä Laukaan vankilan tilalla

- Valmistusketjun logistiikka kehittynyt sujuvammaksi, ei turhia raaka-aineen ja pilkkeiden siirtelyjä
- Laadun varmistus alkaa jo pilkkeen teon yhteydessä
  - alkukosteus ja punnitus
- Kuivumisen kontrollointi kuivurin mittaustiedoista
  - kuivausilman suhteellinen kosteus yhteydessä pilkkeiden kosteuteen
- Loppupunnituksen avulla voidaan laskea energiasisältö
- Asiakkaalle voidaan antaa tuoteseloste
- Verkostoitumisessa myös jakelun hoitaja tietää vievänsä kuivia pilkkeitä
- Laadukasta toimintaa koko valmistus- ja toimitusketjussa

**Tyytyväiset
asiakkaat**

Yhteenveto

- Raaka-aine vaikuttaa alkukosteuteen ja kuivumiseen – raaka-ainetta voidaan kuivata jo ennen pilkkeiden valmistusta
- Keinokuivauksella voidaan nopeuttaa puun kuivumista ja hallita kuivausprosessia paremmin – kuivaustapa riippuu tuotantovolyymistä, toimintamallista ja investointihalukkuudesta
  - Pilkkeen tuotannon sesonkiluonteisuus vähenee
  - Varaston kierto lyhenee
  - Voidaan vastata paremmin muuttuvaan kysyntään
  - Parempi hinta?
- Tehokkaan ja toimivan kuivurin voi rakentaa edullisesti, mutta kuivauksen taselaskentaan ja mitoitukseen kannattaa kiinnittää huomiota
- Kaikilla kuivaustavoilla voidaan saavuttaa hyvää polttopuuta kunhan kiinnitetään huomiota koko tuotantoketjuun

TEKNOLOGIASTA TULOSTA

